

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛІОТЕЧНІЙ ТА АРХІВНІЙ СПРАВІ

УДК 026: 004.738.5

К. В. Лобузiна
канд. техн. наук
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ РУКОПИСНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПАДЩИНИ

Досліджено актуальні питання комплексної автоматизації бібліотечних рукописних та архівних фондів. Розглянуто завдання та запропоновано шляхи організації інформаційно-пошукового апарату бібліотечних архівних фондів. Викладено науково-організаційні засади та технологічні рішення щодо формування комплексних електронних інформаційних ресурсів рукописної та архівної спадщини.

Ключові слова: архівні фонди, рукописні фонди, архівні документи, рукописи, інформаційно-пошукові системи, автоматизація архівів.

Основні теоретичні засади інформатизації архівної справи в Україні було закладено у 90-х роках минулого сторіччя. Так, у підручнику «Архівознавство» [9] ще у 1998 р. справедливо зазначалось, що архіви і архівна справа мають всі передумови для швидкого переходу до інформаційних технологій та зайняття важливого ареалу в інформаційній інфраструктурі й національних автоматизованих ресурсах. Цьому сприяє те, що вони мають традиції формування інформаційної документної системи за єдиними науково-методичними вимогами та науково-організаційними засадами, створюють науково-довідковий апарат для оптимізації використання документної інформації.

В Україні були апробовані різні об'єкти інформатизації архівної справи на різних рівнях: міжфондова, пофондова, подокументна, предметно-тематична каталогізації груп документів, а також створення національних, центральних та локальних баз даних. Окремим

напрямом в інформатизації є загальноукраїнська інтегрована система «Національна архівна інформаційна система «Архівна та рукописна україніка» [2], яка передбачає створення єдиної інформаційної системи, що поєднала б облікові та науково-пошукові функції рівня фонду на всі існуючі в світі українознавчі архівні фонди. Об'єктом комп'ютеризації є опис групового рівня – пофондовий та за систематизованою групою документів серед фондів, яка заслуговує на виокремлення як єдине ціле. Система орієнтована на кумуляцію інформації про архівні фонди та окремі групи документів, що за змістом поєднані поняттям «україніка» не лише в рамках державної системи України, а й поза її межами.

Поступово виникла потреба з нових позицій розглянути функції, завдання та принципи побудови інформаційних масивів і систем [4]; забезпечити розробку єдиної державної та наукової, науково-організаційної стратегії створення уніфікованих систем опису та класифікації архівної інформації. Ця стратегія спрямована на створення взаємоузгоджених технічних, технологічних, лінгвістичних та організаційних засад інтеграції інформації в комп'ютерних системах різних рівнів; входження до складу сучасної інформаційної інфраструктури України та в міжнародні комп'ютерні мережі. Ці завдання також співпадають із основними напрямками розвитку бібліотечно-інформаційних систем.

Основним засобом інтеграції та інструментом успішної реалізації як бібліотечних так і архівних проектів комплексної автоматизації є дотримання міжнародних стандартів опису документів. Міжнародна стандартизація основних принципів опису для перспективи інформаційного обміну архівною інформацією почалася з розробки та затвердження 19–22 вересня 1999 р. Загального Міжнародного стандарту архівного описування ISAD(G) [General International Standard Archival Description], схваленого Комітетом з дескриптивних стандартів (Стокгольм, Швеція), перекладено в Україні – К., 2001 р. У 2001 р. за ініціативи Державного комітету архівів України й Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства було здійснено переклад уже доопрацьованого світовою спільнотою стандарту ISAD(G), затвердженого на XIV конгресі МРА (Севілья, вересень 2000 р.), участь в якому брали представники України [8].

Упродовж останніх десяти років в Інституті рукопису НБУВ відбулися ґрунтовні наукові дослідження в галузі науково-мето-

дологічної підготовки документальних ресурсів до використання в електронній формі, що супроводжувалося аналізом складу й змісту рукописних фондів, зокрема особових архівних фондів видатних наукових, громадських та культурних діячів України, фондів установ, організацій, товариств, просвітницьких організацій, їх наукове археографічне описування та залучення до використання широким науковим загалом через створення монографічних та науково-довідкових видань [6]. Впровадження комплексної автоматизації рукописного фонду уповільнювалось через відсутність необхідних програмно-технологічних інструментів та рішень, які б відповідали вимогам структури даних архівного фонду: ієрархічна модель, складні логіко-структурні зв'язки між записами, підтримка полілінгвістичної колекції документів, реалізація можливості зберігання та перегляду ілюстративного матеріалу, необхідність залучення до роботи з базою даних одночасно багатьох різнопрофільних спеціалістів, налагодження різного рівня доступу до службової та відкритої інформації.

Ці ґрунтовні наукові дослідження лягли в основу створення інтегрованої бази даних «Рукописний фонд» (Л. Дубровіна, О. Гальченко, І. Корчемна) [11], яка базується на загальних принципах стандарту ISAD(G) і призначена для вирішення завдань комплексної автоматизації рукописного архіву: опису документів, обліку і простеження руху фондів, організації багатоаспектного науково-довідкового пошукового апарату, ведення необхідної архівної документації, створення електронних колекцій, обслуговування користувачів. Розроблена комплексна модель архітектури бази даних архівного фонду може бути поширена на практику будь-яких рукописних фондів бібліотек та архівних установ України, що було підтверджено в НБУВ впровадженням аналогічних рішень для рукописного фонду (Інститут рукопису) та архівного фонду НАН України (Інститут архівознавства).

Однією із суттєвих проблем, яка виникла під час реалізації розробленої моделі автоматизації архівного фонду, було обрання програмного забезпечення. Досвід впровадження системи електронного опису рукописів на базі автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи ALEPH та адаптованого формату MARC 21 є в Російській державній бібліотеці [1]. Система реалізована за основним дворівневим архівним принципом: покажчик фондів та подокументний опис окремих одиниць зберігання, логічно поєднаних із опи-

сами фондів. У майбутньому передбачається, що третій рівень будуть складати цифрові копії рукописних документів.

Платформою розробки і впровадження опису рукописних документів в НБУВ було обрано систему автоматизації бібліотек «ІРБІС64» [13], яка є основою бібліотечно-інформаційних сервісів НБУВ. Обрання саме бібліотечної системи для реалізації проекту мало свої недоліки і переваги: до переваг слід віднести розвинені засоби системи для каталогізації, представлення та організації пошуку документів будь-якої природи, до недоліків – суттєву відмінність принципів організації бібліотечного та архівного фондів, проблеми суміщення прийнятих в археографічній практиці правил опису рукописів із стандартами бібліографічного опису, відсутність у бібліотечних стандартах ієрархічних рівнів опису, характерних для архівних документів. Складність такої розробки полягала в тому, що стандартні рішення системи не пропонували готових засобів для реалізації ієрархічної архівної моделі даних і потребували значних робіт з адаптації та створення оригінальних програмно-технологічних рішень.

З точки зору користувача, цінність архівного принципу упорядкування документів на відміну від бібліотечних фондів складає фондовий принцип упорядкування документів, де документи з самого початку поєднані в комплекси, історично або логічно пов'язані один з одним, за результатами діяльності фондоутворювача. Саме таким чином у нерозпорошеному вигляді зберігаються архівні фонди. Така організація документного масиву призводить до необхідності передбачити два основних рівні структури даних архівної інформації: нормативні записи описів фондів та записи окремих документів. Тому під час розробки архітектури бази даних «Рукописний фонд» було передбачено два основних види записів: «ФОНД» і «ДОКУМЕНТ».

Запис «ФОНД». Має декілька рівнів представлення інформації з різним доступом, що відповідають правилам архівної справи: містить інформацію, орієнтовану на користувача, та службову інформацію, доступну лише окремим співробітникам архіву.

Інформація, призначена для користувача, міститься в рубриці «Основні відомості про фонд»: номер фонду, фондоутворювач, різночитання імені особи, крайні дати матеріалів фонду, обсяг фонду в одиницях зберігання, склад та характеристика фонду, вид фонду, категорія фонду, термін зберігання, місцезнаходження фонду, бібліографія та інформаційні джерела.

Історичні довідки про особові фонди містять цінну біографічну інформацію, в тому числі «Різноманітність імені особи»: псевдоніми, криптоніми, справжнє ім'я, світське ім'я, ім'я в чернецтві, дівоче ім'я, ім'я іншою мовою з позначенням коду мови тощо. Введення такої інформації було передбачено, за аналогією до авторитетних файлів бібліографічних баз даних, для забезпечення пошуку особи за будь-якою формою імені. Сумісність заданих стандартів передбачає надалі організацію інтегрованого пошукового апарату в каталогах і базах даних НБУВ, в тому числі й через персональну інформацію.

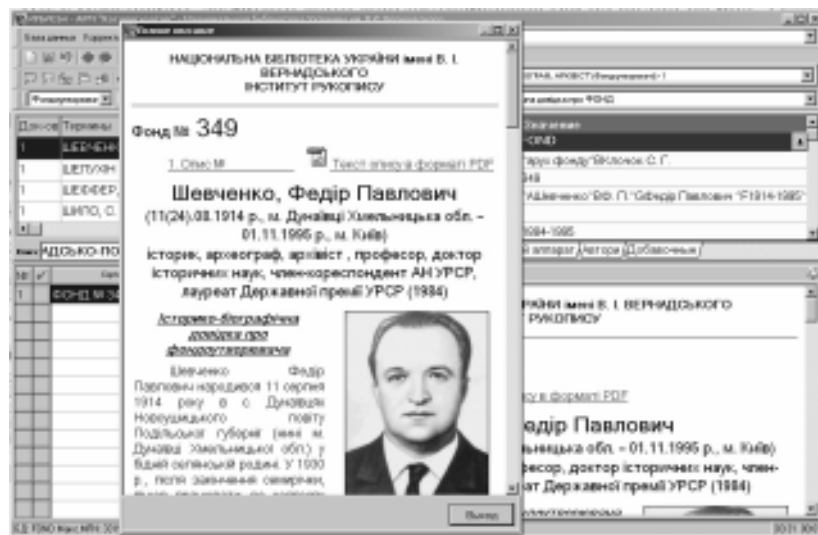
Заповнення поля «Місцезнаходження» надає можливість для проведення наукової реконструкції рукописної спадщини, розосередженої в підрозділах бібліотеки та в інших установах; на основі цих записів може автоматично формуватись словник, за яким легко відновити інформацію відносно фондів, що зберігаються в обраній установі або підрозділі бібліотеки.

Поле «Бібліографія та інформаційні джерела» структуровано за основними принципами бібліографічного опису (можна вводити моноописи видань або аналітичні описи окремих публікацій), крім того є можливість створювати посилання на зовнішні об'єкти (повні тексти публікацій або довідкові Інтернет-джерела). За гіперпосиланнями з формату перегляду можна перейти на використані інформаційні джерела.

Облікова та службова інформація розміщується в рубриці «Електронна справа фонду»; тут упорядковується службова інформація щодо «руху фондів» (пропозиції, надходження, експертиза наукової цінності, науково-технічне опрацювання, виявлення цінних та унікальних описів, інвентаризація, вибуття, обсяг фонду на кінець року), «облікові документи», «збереженість фонду», «науково-довідковий апарат» та інша службова інформація, необхідна для ведення архівної справи рукописного фонду [11]. Всю цю службову інформацію супроводжують інтерактивні вихідні форми, які дають змогу сформувати і вивести паспорт фонду та іншу супровідну облікову інформацію.

Інформацію про фонд додатково може супроводжувати іконографічна інформація (портрети фондоутворювачів), посилання на повні тексти електронних версій описів фонду або на фондівий імідж-каталог (каталог сканованих каталожних карток).

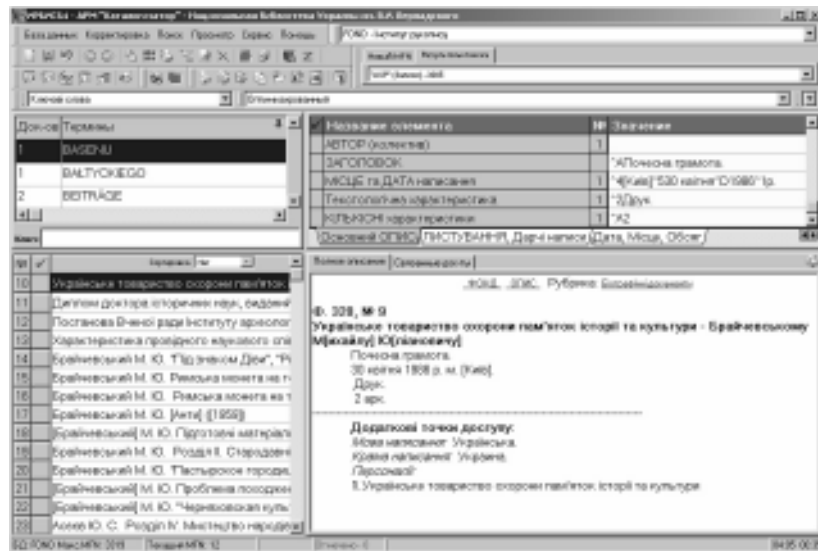
Запис «ДОКУМЕНТ». Було побудовано на основі бібліографічного формату для забезпечення подальшої сумісності інформа-

База даних «Рукописний фонд»: запис «ФОНД»

цінного масиву архівних документів та бібліографічних баз даних бібліотеки. Основні елементи, такі як автор (особа), назва (заголовок), дати видання (написання), місце видання (написання), країна, мова, ключові слова, розділ знань, мають спільну структуру та забезпечать надалі єдиний пошуковий інтерфейс електронних інформаційних ресурсів. Кодована інформація, яка вводиться для країн і мов світу відповідно до міжнародних ISO стандартів, розділ знань Рубрикатора НБУВ також супроводжує робочі аркуші опису рукописних документів. Елементи розширеного опису рукопису були доповнені полями із бібліографічного опису.

Опис документа складається із таких основних структурних елементів: коди (класифікатор, мова, країна, № одиниці зберігання, номер фонду вводиться автоматично), основний опис (автор – особа, співавтор, автор – колектив, заголовок, місце та дата написання, текстологічна характеристика, кількісні характеристики), листування та дарчі написи (адресант, адресант – колектив, адресат, адресат – колектив, вид поштового відправлення, дарчий напис), характеристики документа (текстологічна та зовнішня), розширений опис (інші особи, інші колективи, паралельні відомості, різночитання заголовка, примітки, додатки, відомості про публікації, зміст, відомості

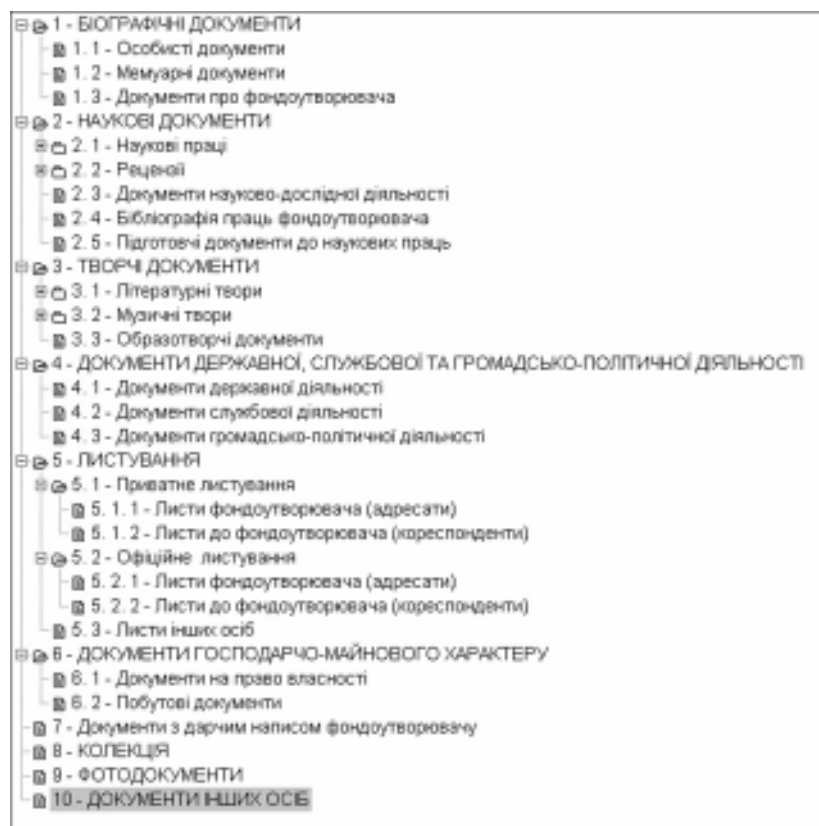
База даних «Рукописний фонд»: запис «ДОКУМЕНТ»

ності про зовнішні об'єкти), систематизація (анотація, розділ знань, персоналія особа, персоналія колектив).

Із формату перегляду окремого документа можна перейти до історичної довідки про фонд, до опису фонду, отримати добірку документів із рубрики опису. За наявності посилань на зовнішні об'єкти є можливість переглянути цифрову копію видання, Інтернет-ресурси пов'язані з історією рукопису або його археографічним дослідженням, зображення фрагментів документів, електронну виставку, на якій експонується документ.

Функціональними можливостями системи передбачено підключення до бази даних описів архівних документів авторитетного файлу предметних рубрик, що дозволить отримати додатковий тематичний зріз інформації в електронному архіві.

Для підтримки введення інформації і зручності роботи архіваріуса були створені засоби автоматизованого введення даних (словники-довідники, службові ієрархічні меню, використання вже введеної інформації), оригінальні формати виведення даних передбачають засоби навігації в структурованому середовищі архіву: перехід від фонду до опису, від рубрик опису до окремих документів, від до-

Фрагмент

ієрархічного дерева класифікатора для особових рукописних фондів

кументів до рубрик опису або інформації про фондоутворювачів. Засоби розробленої системи також передбачають автовведення різноманітної кодової інформації, яка логічно поєднує всі документи в системі і значно економить час на введення даних.

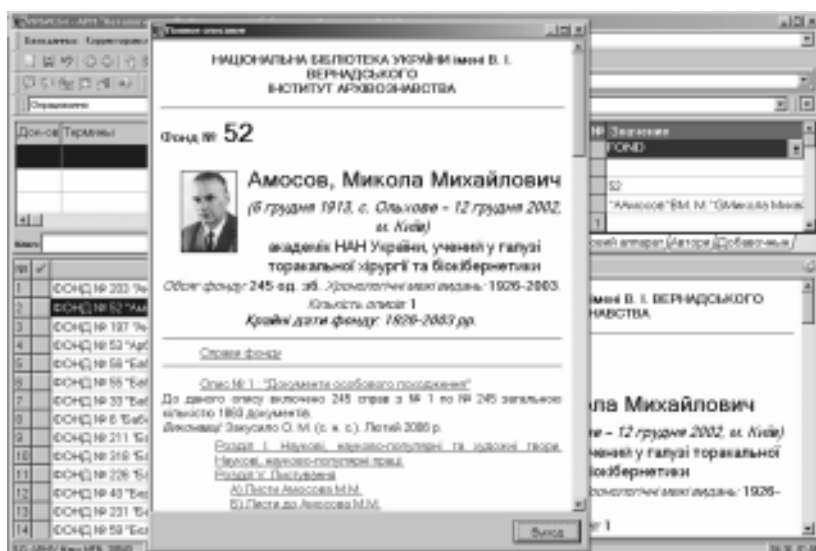
Для зручного використання введених у базу даних знань створено продуману систему пошукових словників, орієнтовану як на користувача, так і на професійного робітника архіву, вона нараховує понад 40 інтегрованих точок доступу, у яких збирається аналогічна інформація із різних полів бази даних: номер фонду, назва фонду, крайні дати фонду, ключові слова, дати, роки, іменний по-

кажчик, заголовки документів, шифри документів, місце написання, країна написання, мова написання, персоналії, публікації, класифікатор документів, розділ знань, предметна рубрика, зображення особи тощо. Словники дають змогу перейти на записи як описів фондів, так і до окремих документів.

Семантичну навігацію в складному інформаційному масиві підтримує можливість введення рубрик опису фонду відповідно до розробленого співробітниками Інституту рукопису ієрархічного класифікатора для особових фондів, який поєднує в певні категорії матеріали з різних фондів та дає змогу зручно структурувати інформацію в межах одного фонду за визначеними архівними правилами. Введення класифікаційних кодів в описах окремих документів автоматично приєднує їх до рубрик опису, за гіпертекстовим посиланням із опису окремого документа можна отримати добірку всіх документів обраної рубрики.

Система пошукових словників за різними параметрами (персоналії, країни, мови, предметні рубрики, розділи знань, типо-видовий склад документів, елементи оформлення тощо) у поєднанні із засобами гіпертекстової навігації створює надзвичайно ефективні інструменти для проведення науково-дослідної архівознавчої та історичної роботи: віртуальної реконструкції колекцій документів за будь-якою ознакою.

Подальшою перспективою розвитку бази даних «Рукописний фонд» стане масштабування апробованих рішень для опису особових фондів на колекції, фонди установ, рукописні книги, актові документи, рукописні ноти тощо. На відміну від бібліографічного опису друкованої книги, метою якого є реєстрація даних на титульному аркуші видання, каталогізація (формалізований опис) рукописних книг для комп'ютерних баз даних пов'язана з цілим рядом проблем, що вимагають принципово інших підходів. Створення формалізованої моделі опису рукописної книги було здійснено співробітниками Інституту рукопису НБУВ під час розробки бази даних «Кодекс» (Л. Дубровіна, О. Іванова) [7]. Переведення розробленої моделі даних на сучасну платформу «ІРБІС64» дасть змогу розширити можливості роботи з описами рукописних книг, зокрема полілінгвістичних колекцій, завдяки підтримці системою міжнародного набору символів UNICODE стандарту UTF-8. Сервісні можливості модуля онлайнової публікації баз даних WEB-ІРБІС забезпечать доступ віддалених користувачів до цінної інформації, яка є частиною Державного реєстру національно-культурного надбання в розділі книжко-

База даних «Архівний фонд НАН України»

вої спадщини [6]. Сьогодні стандарт UTF-8 підтримують практично всі сучасні Інтернет-браузери, він є рекомендованим для реалізації кириличних проектів у закордонних країнах, практика впровадження яких переконала спеціалістів використовувати лише стандартні рішення для підтримки символів кириличних алфавітів [15].

Грунтовність обраних рішень під час створення бази даних «Рукописний фонд» підтвердило впровадження цієї системи в Інституті архівознавства, де було проведено конвертування записів на документи архівного фонду з іншої інформаційно-пошукової системи, створеної на основі бази даних CDS/ISIS. Розроблена модельна структура даних виявилась відповідною до правил опису документів архівного фонду НАН України, за винятком деяких особливостей введення даних та класифікації документів.

Ретроконверсія карткового (каталоги) та паперового (описи) довідково-пошукового апарату архівних фондів – трудомістке та довготривале завдання; технології автоматичного розпізнавання тексту тут не завжди будуть в нагоді, бо багато з джерел вторинної інформації про рукописні фонди (каталожних карток і описів фондів) самі є рукописними документами.

Ім'я фонду	Історія фонду	Кількість матеріалів	Обсяг фонду
 Пашенко Георгій Стефанович (1895-1978)	35	1	104
 Пашенко Степан Стефанович (1895-1972)	30	1	65
 Пашенко Святослав Оскарович (1870-1962)	1	2	134
 Паршин Павло Миколайович (1268-1870)	30	2	60

Інтернет-навігатор фондами Інституту архівознавства

Оптимальною формою, визнаною міжнародною практикою, є формування анотованого фондового реєстру та створення на його основі бази даних електронних версій описів та імідж-каталогів. Такі рішення були реалізовані в НБУВ для організації онлайн-доступу до особових фондів рукописної та архівної спадщини України. Подокументний опис вводиться в базу даних, у першу чергу, для фондів, які стають на облік та опрацьовуються. Трудомісткість введення даних у систему на перших порах створює ілюзію виконання зайвих операцій копійного структурування даних, але під час збереження інформації інструментарій бази даних створює весь довідково-пошуковий апарат відповідного опису: іменний, хронологічний, тематичний, топографічний, на написання якого в картковому вигляді втрачаються роки роботи кваліфікованих спеціалістів архіву.

На сторінках інформаційного ресурсу «Історико-культурні фонди» порталу НБУВ опубліковано результати створення Інтернет-навігаторів каталогами та описами особових фондів Інституту рукопису та Інституту архівознавства, де представлено електронні версії описів та відповідних розділів імідж-каталогів. Інформацію про фондоутворювачів супроводжує стисла довідка та портрети особи.

Підсумком плідної кооперативної співпраці фахівців архівної та інформаційної сфери діяльності стала розробка інтелектуального середовища для підтримки роботи дослідника архівного фонду. Започатковане автоматизоване робоче місце оптимізує зусилля із створення науково-довідкового апарату, зменшує кількість рутинної роботи, дає змогу запобігти зайвому дублюванню інформації – інформація, один раз введена в систему, може бути використана багатократно (для роздруку комплекту карток, паспортів фондів, опису фонду, підготовки наукових каталогів, формування цифрових ресурсів та електронних колекцій, створення електронних виставок). Досвід роботи з архівними спеціалістами забезпечив підґрунтя для розробки метаданих об'єктів цифрового страхового фонду НБУВ, який включає різнотипні та мультиформатні ресурси [12]. Записи на документи рукописного фонду вже стали частиною пошукового апарату цифрового фонду НБУВ як метадані оцифрованих рукописів.

Спільна бібліотечна платформа з бібліографічними ресурсами бібліотеки створила умови для ефективного використання накопичених корпоративних бібліотечних знань. Так, на основі путівника по архівних установах (Інститут архівознавства, 2008)¹ розпочато роботи з формування авторитетного файлу на установи НАН України, який потім може бути використаний для організації обліку архівних фондів науково-дослідних інститутів НАНУ. Інформація путівника по особових фондах видатних вчених України (Інститут рукопису, Інститут архівознавства, 1998)² і баз даних «Рукописний фонд» та «Архівний фонд НАНУ» стане основою для формування авторитетного файлу українських науковців.

Розроблені основи формалізованого опису рукописних фондів та історичних колекцій, закладені науковими дослідженнями Інституту рукопису, відділу стародруків і рідкісних видань, відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ, були використані під час розробки моделі метаданих на рівні електронної колекції [3, 5, 10].

¹ Архівні фонди установ Національної академії наук України. Путівник / Автори-упорядники: Л.М. Яременко, О.В. Березовська, О.В. Січова, та ін. – К., 2008. – 448 с.

² Видатні вчені Національної академії наук України. Особові архівні та рукописні фонди академіків та членів-кореспондентів у Національній бібліотеці України імені В.І.Вернадського (1918–1998) : Путівник / Уклад.: О.С. Боляк, Т.І. Воронкова, С.Г. Даневич та ін. – К., 1998. – 308 с.

Інтегрований електронний інформаційний ресурс рукописної та архівної спадщини України може бути базовою інформаційною складовою для створення персональних цифрових колекцій наукової та історико-культурної спадщини, аналогічних проєктові «Наукова спадщина Росії» [14], який побудований на колекційному принципі і призначений для кумуляції бібліотечної, архівної та музейної інформації. В НБУВ розпочато формування персональної електронної колекції «Електронний архів В.І. Вернадського», яка буде включати різноманітні інформаційні ресурси і джерела (в тому числі рукописні та архівні матеріали із фондів НБУВ), пов'язані з творчим доробком видатного вченого та його науковою спадщиною, яка вплинула на формування світогляду багатьох людей у всьому світі. Створення архіву стане підсумком багаторічної співпраці різних фахових підрозділів Бібліотеки.

1. *Вишнева Е.Э.* Система научного описания рукописей в электронном каталоге библиотеки (практические решения и анализ опыта НИО рукописей РГБ) // Электронная библиотека: современные технологии интеграции информационных ресурсов : Сб. науч. тр. – СПб., 2011. – С. 91–105.

2. *Ульяновський В.І., Дубровіна Л.А., Новохатський К.Є.* Архівна та рукописна Україніка: програма виявлення, обліку, опису архівних документів, рукописних книг та створення національного банку інформації по документальних джерелах з історії України // Архівна та рукописна Україніка : Матеріали розширен. міжвід. наради «Архівна та рукописна Україніка», Київ, 17 жовт. 1991 р.– К., 1992.– С. 5–62.

3. *Дубровіна Л.А.* Классификация и научно-информационное описание коллекций и собраний в Национальной библиотеке Украины имени В.И. Вернадского // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития. – К., 2007. – Вып. 5. – С. 58–80.

4. *Дубровіна Л.А.* Основні положення концепції комп'ютеризації архівної справи в Україні // Студії з архівної справи та документознавства.– К., 1998.– Т. 3.– С. 6–17.

5. *Дубровіна Л.А.* Проблема стандартизации описания рукописных и архивных фондов для создания автоматизированных информационных массивов // Библиотека–информатизация–наука : Тез докл. и сообщ. Респ. науч. конф. (8–10 окт. 1991 г., г. Киев). – К., 1991. – Ч. 1. – С. 31–33.

6. *Дубровіна Л.А.* Рукописні та архівні електронні ресурси бібліотек // Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства. – К., 2011. – С. 124–138.

7. *Дубровіна Л.А., Іванова О. А.* Научное описание рукописных книг в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины имени В.И. Вер-

надского и создание базы данных «Кодекс» // Архивознавство, археографія, джерелознавство. – 2002. – Вип. 5. – С. 45–55.

8. Загальний міжнародний стандарт архівного описування ISAD (G): Схвалено комітетом з дескриптивних стандартів, Стокгольм, Швеція, 19–22 вересня 1999 р. – 2-е вид. – К., 2001.

9. Інформатизація в архівній справі. Розд. 11 // Архивознавство: [підручник для студ. іст. фак. вузів] / Я.С. Калакура, Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна та ін.. – К., 1998. – С. 170–185.

10. Ковальчук Г.И., Лобузина Е.В. Электронная коллекция старопечатных книг Национальной библиотеки Украины имени В.И. Вернадского // Машинночитаемая каталогизация старопечатной книги: Материалы обучающих семинаров, прошедших в Российской национальной библиотеке в рамках сотрудничества с Консорциумом европейских научных библиотек (CERL) в 2006–2008 гг. – СПб., 2009. – С. 130–137.

11. Корчемна І.С. База даних «Електронна справа рукописного фонду Інституту рукопису НБУВ» // Вісн. Книжкової палати. – К., 2010. – № 3. – С. 41–44.

12. Лобузина К.В., Бодак О.П. Створення страхового фонду цифрових копій унікальних документів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2012. – Вип. 15. – С. 145–149.

13. Система автоматизации библиотек ИРБИС64. Общее описание системы. – М., 2004. – 259 с.

14. Электронная Библиотека «Научное Наследие России»: единое научное информационное пространство России [Электронный ресурс]. – URL: <http://e-heritage.ru/index.html>.

15. Virtual Slavica: Digital Libraries, Digital Archives. – Binghamton (N.Y.), 2005. – 231 p. – (Slavic & East European Information Resources ; Vol. 6, № 2/3).

Summary

The article is devoted to integrated automation library manuscript and archival collections. The problems and proposed solutions for archival information retrieval system are considered. Presents the scientific and organizational principles, technology solutions for the formation of integrated electronic information resources manuscript and archival heritage.

Keywords: archives, manuscripts, archival documents, information retrieval systems, archival automation.